

Vad är det som ger utslag? Arbetssjukdomar orsakade av eksem

September 2022

afa
FÖRSÄKRING

Arbetssjukdomar med diagnosen eksem är vanligast inom yrkesgruppen metall- och övrigt industriellt arbete samt inom vården. Eksemen orsakas främst av att man kommer i kontakt med kemikalier eller av att huden reagerar på materialet i skyddshandskar.

Vill du ta del av kommande publikationer?

Ladda ner och prenumerera på våra statistikrapporter här:

[afaforsakring.se/
statistikrapporter](https://afaforsakring.se/statistikrapporter)

Om rapporten

Rapporten bygger på en genomgång av 6 642 arbetssjukdomar som har godkänts av Afa Försäkring med visandeår 2011–2020. Totalt 361 av dessa hade en diagnos som innefattade dermatit och eksemsjukdomar, en diagnoskod inom diagnoskategorin L20-L30 i ICD-10.

**En arbetssjukdom är:
Sjukdom som kan uppkomma eller försämras till följd av arbetet eller arbetsförhållandena.**

Arbetskadeförsäkringen Trygghetsförsäkring vid arbetsskada, TFA, omfattar samtliga anställda, det vill säga såväl arbetare som tjänstemän inom avtalsområdena Svenskt Näringsliv/LO/PTK och Kooperationen. TFA-KL omfattar samtliga anställda i kommuner, regioner, Svenska kyrkan och Sobonaföretag. Sobona är en arbetsgivarorganisation för företag som är verksamma inom kommun- och regionnära verksamheter. Afa Försäkring har också uppdraget att administrera och reglera arbetsskador i enlighet med det statliga personskadeavtalet (PSA).

I rapporten redovisas arbetssjukdomar efter visandeår, det vill säga det år skadan först visar sig. Anmälningår är det år skadan anmäls, vilket kan vara långt efter visandeåret. Arbetsmiljöverket är statistikansvarig myndighet och ansvarar för den officiella statistiken om arbetsskador. Arbetsmiljöverket redovisar statistik efter anmälningår, men det framgår inte om skadan har godkänts av Försäkringskassan eller ej i Arbetsmiljöverkets statistik. Visandeåret fastställs i samband med att skadan godkänns som arbetsskada av Afa Försäkring. Därför är det svårt att jämföra uppgifter från Afa Försäkring med Arbetsmiljöverkets statistik.

Den här rapporten handlar om arbetssjukdomar med diagnosen *eksemsjukdomar*. Med *eksemsjukdomar* menar vi här en diagnos i diagnoskategorin *Dermatit och Eksem* (L20-L30) i ICD-10, som är det system som används i sjukvården. *Dermatit* är en medicinsk benämning på inflammation i huden. I denna rapport använder vi benämningen *eksemsjukdomar*, i andra rapporter från Afa försäkring inkluderas *eksemsjukdomar* i "hudens sjukdomar".

För att en arbetssjukdom ska kunna prövas av Afa Försäkring krävs att besvären har kvarstått i minst 180 dagar och att den är godkänd av Försäkringskassan eller finns med i den internationella arbetsorganisationen ILO:s förteckning över arbetssjukdomar nr 121 (reviderad 1980). *Eksemsjukdomar* finns med på ILO:s förteckning under punkt 26 *Hudsjukdomar orsakade av fysiska, kemiska eller biologiska faktorer som ej tagit upp under andra rubriker*.

Foto: Plattform, Jöhnér Bildbyrå

Utvecklig över tid

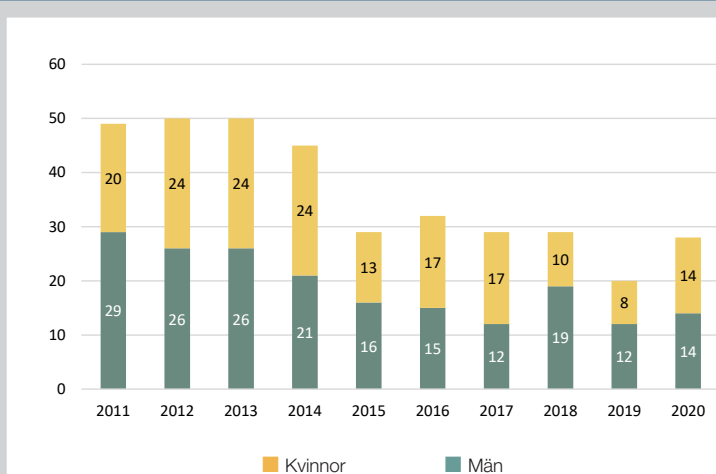
Diagram 1 visar antalet arbetsjukdomar med *eksemsjukdomar* för perioden 2011–2020 uppdelat på kön och redovisat efter visandeår. Av de totalt 361 godkända arbetssjukdomarna har 53 procent drabbat män och 47 procent kvinnor. Siffrorna för senare år är underskattade, eftersom det finns en eftersläpning i statistiken för arbetssjukdomar. Eftersläpningen beror på att arbetssjukdomar tar lång tid att utreda och dessutom ofta visar sig först flera år efter att en person har utsatts för skadlig inverkan.

Andelen arbetsjukdomar med diagnosen *eksemsjukdomar* av det totala antalet godkända arbetsjukdomar har under perioden 2011–2020 legat på drygt fem procent. Att *eksemsjukdomar* utgör en konstant andel beror bland annat på att diagnosen finns med i ILO:s förteckning över arbetssjukdomar och därmed kan prövas direkt av Afa Försäkring.

Bland både kvinnor och män är det främst yngre som drabbas av *eksemsjukdomar*. Av samtliga drabbade kvinnor är 52 procent yngre än 46 år, av männen är 57 procent yngre än 46 år.

Diagram 1

Godkända arbetsjukdomar med eksemsjukdomar efter visandeår.

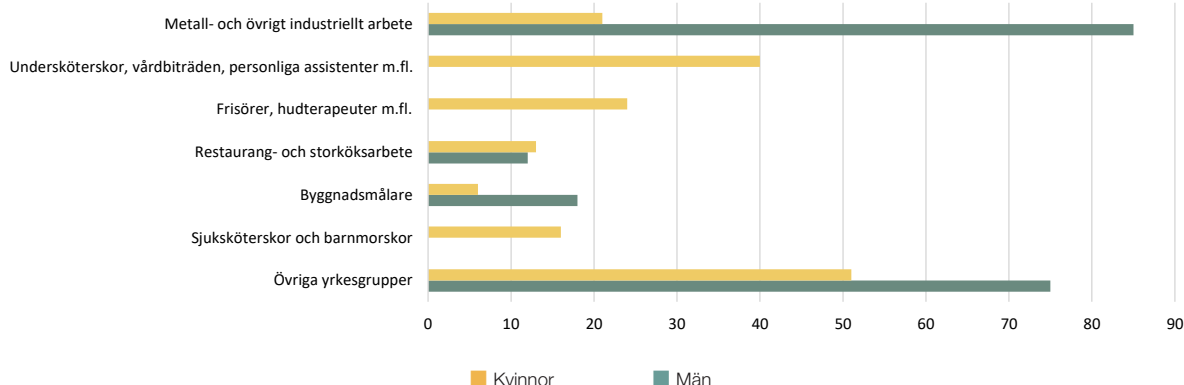
Yrkesgrupper som drabbas av eksemsjukdomar

Att antalet godkända arbetsjukdomar med *eksemsjukdomar* är så jämnt fördelade mellan könen kan bero på att det är en arbetsjukdom som visar sig i både mansdominerade yrkesgrupper, som *metall- och övrigt industriellt arbete*, och i kvinnodominerade yrkesgrupper, som *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl* och *frisörer, hudterapeuter, m.fl.*

Diagram 2 visar de yrken i vilka det är vanligast att drabbas av en arbetsjukdom med *eksemsjukdom* för kvinnor och män. Den yrkesgrupp med flest fall av arbetsjukdom på grund av eksem är *metall- och övrigt industriellt arbete*.

Diagram 2

Godkända arbetsjukdomar med eksemsjukdomar efter yrkesgrupp för kvinnor och män, visandeår 2011–2020. Totalt antal: 361.

Orsaker till eksem i de mest drabbade yrkesgrupperna

Här beskriver vi de vanligaste orsakerna till en *eksemsjukdom* för de vanligaste yrkena som redovisades i **diagram 2**. Det finns en del likheter men en del olikheter mellan respektive yrkesgrupp.

Metall- och övrigt industriellt arbete

Att arbetssjukdomar med *eksemsjukdomar* är vanligast förekommande inom *metall- och övrigt industriellt arbete* förklaras av att det är en yrkesgrupp med många sysselsatta. Inom yrkesgruppen arbetar man också ofta med eksemframkallande kemikalier, som bearbetningsvätskor (kylvätska & skärvätska), ohärdat epoxin och spillolja. Bearbetningsvätskor är starka kyl- och smörjvätskor som används främst för att bearbeta metaller. Ohärdat epoxin är en kemikalieblandning som används till exempel vid beläggningsarbete, i lim eller i färger och andra komposit. Spillolja är ett samlingsnamn för diverse oljor som används i verkstäder och fabriker, såsom smörjande oljor, motorolja och bromsolja men som har kontaminerats på huden och i sin tur ger eksem.

Man kan även få eksem om man lider av kontaktallergi och då främst vid allergi mot metaller som man har arbetat med som exempelvis nickel och krom. Det förekommer också att man får allergiska reaktioner av att den skyddsutrustning som ska skydda mot kemikalieexponering sitter fel eller att man får allergiska reaktioner mot själva skyddsutrustningen.

Foto: Max4e, Mostphotos

Vårdyrken

För yrkesgrupperna *sjuksköterskor och barnmorskor* och *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl.* orsakas majoriteten av arbetssjukdomarna med *eksemsjukdom* av deras skyddsutrustning. Det är då främst materialet skyddshandskar är tillverkade av eller det att handskarna är parfymerade som framkallar en allergisk reaktion, vilket i sin tur kan leda till *eksemsjukdom*. Händerna kan även bli uttorkade av pudret i skyddshandskarna, vilket också kan orsaka *eksemsjukdom*.

Man kan även få *eksemsjukdom* om man inte byter skyddshandskar, utan låter svett och vatten sippror igenom skyddshandskarna som i sin tur samlas i form av konstant väta mellan huden och skyddshandskarna.

Ett alternativ till skyddshandskar är att istället använda handsprit eller tvål och vatten. Men även detta kan ge *eksemsjukdom* om man har allergi mot handspriten eller parfymen i handspriten, vilket torkar ut händerna och orsakar hudirritation. Detta kan också ske om man tvättar händerna för ofta med tvål och vatten.

Foto: Åsa Lämmerström, Johnér Bildbyrå

Frisörer, hudterapeuter mfl

Frisörer, hudterapeuter, m.fl. är också en yrkesgrupp där det är vanligt med *eksemsjukdomar*. För frisörer är det främst kemikalier i främst hårvårdsprodukter som orsakar *eksemsjukdomar*. Det kan till exempel vara vid schamponering eller färgning av hår eller vid långvarig exponering av parfymerad hårvårdsgel. Också frisörer kan få *eksemsjukdomar* av materialet i skyddshandskarna de använder när de arbetar. För massörer och hudterapeuter orsakas *eksemsjukdomar* främst av kemikalier i hudvårdsprodukter, som till exempel parfymerade oljor, medel för nagelbehandling eller parfymerade mjukgörande salvor.

Foto: Racom, Mostphotos

Restaurang- och storköksarbete

För de som arbetar i yrkesgruppen *restaurang- och storköksarbete* är den vanligaste orsaken till *eksemsjukdomar* att man har arbetsuppgifter där man kommer i kontakt med vatten, till exempel när man lagar mat, diskar eller torkar av bord. Även i den här yrkesgruppen kan man få *eksemsjukdomar* av skyddshandskar, men också av parfymerad tvål eller rengöringsvätska till diskmaskiner.

Foto: Maskot, Johnér Bildbyrå

Byggnadsmålare

För *byggnadsmålare* som drabbas av *eksemsjukdomar* är de främsta orsakerna kemikalier i färg, tapetlim och spackel. När det gäller eksem orsakad av målarfärg är en majoritet av fallen en konsekvens av hudkontakt med konserveringsmedel i vattenbaserad målarfärg. Men man kan även få eksem av upprepade hudkontakter med tapetklistor eller om man tvättar penslar med vatten eller kemikalier utan skyddshandskar.

Foto: Lightpoet, Mostphotos

Typfall

En man i 50-årsåldern som tillhör yrkesgruppen *metall- och övrigt industriellt arbete* och har diagnosen *eksemsjukdom* på grund av kemikalier vid arbete med bearbetningsvätskor.

Foto: Peter Hoelstak, Johnér Bildbyrå

En kvinna i 50-årsåldern som tillhör yrkesgruppen *undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter, m.fl.* och har diagnosen *eksemsjukdom* på grund av en allergireaktion orsakad av materialet i skyddshandskarna.

Foto: Åsa Linnestén, Johnér Bildbyrå

Publikation av Afa Försäkrings analysavdelning, kontakt:

analys@afaforsakring.se

afa
FÖRSÄKRING

9 av 10 är försäkrade genom jobbet

POSTADRESS **Afa Försäkring 106 27 Stockholm** • BESÖKSADRESS **Klara Södra Kyrkogata 18**
KUNDCENTER **0771-88 00 99** • VÄXEL **08-696 40 00** • afaforsakring.se